

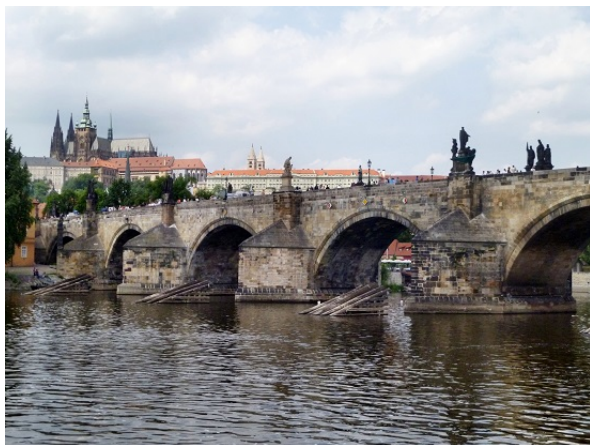

Karlův Kamenný most

Jan Royt (redakčně upraveno)

Důležitou stavbou Karlovy doby spojující Menší Město pražské se Starým Městem byl nový kamenný most přes Vltavu zvaný Kamenný či Pražský (Karlovy je nazýván až od roku 1870). Karla k jeho stavbě vedla nutnost obnovit funkční spojení obou břehů Vltavy poté, co předchozí kamenný most, zvaný Juditin, strhla v roce 1342 povodeň, a provizorní dřevěný most již neodpovídal potřebám a prestiži pražské metropole. V té době stály v Čechách kamenné mosty ještě v Písku a v Roudnici nad Labem. Ke stavbě mostu došlo v roce 1357 a zcela dokončen byl za vlády Karlova nástupce Václava IV. v roce 1402.

Historiky je uváděno jako nejpravděpodobnější datum založení 15. červen, tedy den, kdy se slavil svátek českého zemského patrona sv. Víta. Tuto hypotézu by mohla podpořit skutečnost, že na průčelí Staroměstské mostecké věže je sv. Vít zobrazen jak stojí na mostě, tedy most mu je svěřen do ochrany. Zajímavý, i když poněkud spekulativní názor na datum založení Karlova mostu vyslovil astronom Zdeněk Horský (1929–1988). Stalo se tak prý 9. července 1357, v 5 hodin 31 minut, a to z toho důvodu, že existovala příznivá konjunkce Slunce se Saturnem. Autor této hypotézy dále dovozuje, že současně toto datum odpovídá sledu lichých čísel od jedné do devíti, tedy 1–3–5–7–9–7–5–3–1. Za stavitele mostu je považován většinou historiků umění Petr Parléř, avšak existuje hypotéza, že to byl pražský měšťan Oto (Otlín).

Most je přibližně dlouhý 516 m, široký 9,5 m a zvedá se nad hladinu Vltavy do výšky 13 m. Tvoří ho 16 mostních oblouků, jejichž pilíře byly vybudovány na dubových pilotech a mlýnských kamenech. Stavba mostu, do jehož malty byla údajně přimíchávána vejce a víno, byla velmi nákladná, proto se na něm až do roku 1816 platilo mýtné. Most byl již ve středověku svědkem mnoha událostí. Po ještě nehotové stavbě se v roce 1378 ubíral smuteční průvod s tělem Karla IV. a v roce 1393 z něj byl svržen do Vltavy generální vikář arcibiskupa Jan z Pomuka, v baroku kanonizovaný jako sv. Jan Nepomucký. Již v době Karlově je doložen na mostě kříž, v období pozdní gotiky přibyla ještě Boží muka a na malostranské straně socha Bruncvíka (Rolanda), upomínající na městská práva.

Staroměstské straně mostu dominuje mohutná a nádherně zdobená trojpatrová Staroměstská mostecká věž, postavená Petrem Parléřem a jeho hutí v 70.–80. letech 14. století na prvním vnitřním pilíři mostu. Vystavěna je z kamenných kvádrů a završena střechou pokrytou dnes břidlicí, původně však zlaceným plechem. Průjezd věže je zaklenut originální trojpráscitou klenbou parléřovského typu, ve středu s motivem otevřené královské koruny. Původně byly sochařsky zdobeny východní i západní strany věže, avšak západní strana byla těžce poškozena v roce 1648 při dobývání Starého Města Švédy, jak o tom svědčí nápis na kamenné desce.

Do dnešní doby se dochovala výzdoba východní strany věže, jenž připomíná triumfální bránu. Nad průjezdem jsou znaky zemí, které patřily pod vládu Karla IV. V lomeném gotickém oblouku trůní na čestnější pravé straně (z hlediska heraldického) císař Karel IV., vlevo pak jeho syn český král Václav IV. Mezi nimi spatřujeme dva oblouky mostu, na němž stojí sv. Vít. V lomení oblouku je umístěn heraldický štítek se svatováclavskou orlicí. Ve třetím patře vidíme sochy českých zemských patronů sv. Prokopa (či sv. Vojtěcha) a sv. Zikmunda, pod nohama mají mohutného lva. Na zničené západní straně předpokládáme stojící postavu Panny Marie ve slunci oděné s postavami sv. Václava a Vojtěcha. Spodní část východního průčelí dále zdobí řada drobných plastik se symbolickým významem (např. zápas lva s orlem). Zvláštní pozornost si zaslouží symboly Václava IV. – točenice s ledňáčkem, jež zdobí také královny rukopisy. Z doby Václava IV. snad pochází silně přemalované nástěnné malby v kápích klenby v průjezdu věže. Jsou na nich provedeny postavy lazebnic, korespondující, stejně jako ledňáček, s dvorskou symbolikou Václavova dvora.

Vstup na most z druhého, malostranského břehu, zajišťovaly další dvě věže – vyšší a nižší. První a nižší z nich, nazývaná také Juditina, byla součástí dřívějšího Juditina mostu. Jednalo se o románskou třípatrovou stavbu z opukového kvádríkového zdiva z druhé poloviny 12. století. Na konci 16. století došlo k její renesanční přestavbě, která ji charakterizuje až dodnes. Druhá a vyšší mostecká věž byla postavena až roku 1464, tedy za vlády českého krále Jiřího z Poděbrad, a to na místě, kde dříve stála druhá románská věž. Budování gotické věže bylo zahájeno již na počátku 15. století, bouřlivý vývoj husitské doby však zabránil rozvinutí projektu. Svým vzhledem věž napodobuje svůj staroměstský protějšek, schází jí však kvalitní sochařská výzdoba a promyšlená symbolika. Výklenky ve zdivu měly pravděpodobně sloužit pro umístění soch českých panovníků či stavitelů mostu.

Obě věže spojuje gotická brána, postavená zřejmě již za vlády Karlova syna Václava IV. Tvoří ji dva lomené oblouky a rovnoběžné arkády. Horní okraj brány je opatřen cimbuřím, kde je i na straně k mostu průchod spojující obě věže. Na cimbuří se nacházejí znaky s říšskou orlicí, českým lvem a znak Horní Lužice, pod nimi znaky Starého Města a Malé Strany. V dřívější době byla brána uzavíratelná bytelnými dubovými vraty a železnou mříží.

Rozšiřující literatura:

DVOŘÁK, František. *Po Karlově mostě: 20 zastavení s Františkem Dvořákem*. Praha: NLN, 2003.

CHADRABA, Rudolf. *Karlův most*. Praha: Odeon, 1974.
ROYT, Jan. *Praha Karla IV*. Praha: Karolinum, 2016 (v tisku).
ŠEFCŮ, Ondřej a kol. *Karlův most*. Praha: Ottovo nakl., 2010.